

Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Kadına İlişkin Namus Algıları Arasındaki İlişki

The Relationship Between the Gender Roles of the with Perception of Honor Conception Regarding of Women of Nursing Students

Demet AKTAŞ^a, Didem POLAT KÜLCÜ^a

^aToros Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Mersin, TÜRKİYE

ÖZET Amaç: Kadın-erkeğin biyolojik cinsiyetindeki farklılıklar yaşanan toplum içerisinde şekillenip, sosyokültürel yaşantının bir ürünü olarak gelişmektedir ve kalıp yargılara dönüşmektedir. Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına ilişkin namus algıları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, 2018-2019 Bahar Dönemi'nde bir üniversitede 310 gönüllü öğrenciyle gerçekleştirilmiş tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Çalışmanın yürütülmesi için gerekli etik kurul izni alınmış, veriler "Öğrenci Bilgi Formu", "Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği (TCRTÖ)" ve "Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ)" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde; ortalama, standart sapma, tek yönlü varyans analizi, t-testi ve Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 20,8±2,38 yıl olduğu tespit edilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin TCRTÖ ve KİNATÖ'den aldıkları toplam puan sonucuna göre toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına ilişkin namus anlayışına yönelik eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada, TCRTÖ ve KİNATÖ puan ortalamaları; 22 yaş ve üzeri, kız, çekirdek aile tipine sahip ve anne eğitim seviyesi lise ve üzeri olan öğrencilerde anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (p<0,05). Ayrıca araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile kadına ilişkin namus anlayışı tutumları arasında pozitif iyi derecede bir korelasyon saptanmıştır. **Sonuç:** Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlarının artması, kadına ilişkin namus anlayışında eşitlikten yana tutum gösterme düzeylerini artırmaktadır.

ABSTRACT Differences in the biological sex of women-men are formed in the society and develops as a product of socio-cultural life and are transformed into certain stereotypes. The aim of this study was to determine the relationship between the gender roles with perception of honor of nursing students. **Material and Methods:** The study is a descriptive type study carry out with 310 volunteer student during the Spring Semester of 2018-2019 at university. The necessary ethics committee approval was taken to conducted the research. Data were collected using an "Student Information Form", "Gender Roles Attitude Scale (GRAS)" and "Attitude Scale for the Women Related Conception of Honor (ASWRCH)". Means, standard deviations, t-test, ANOVA, Pearson correlation analysis were used for the analysis. **Results:** The mean age of the students was detected 20.8±2.38. According to the results of GRAS and ASWRCH, It was determined that the nursing students had an egalitarian attitude regarding the understanding gender roles and honor perception regarding of women. In the present study, the mean score of GRAS and ASWRCH of students of 22 years and older, female, having a nuclear family type and mother level of education in high school and over were found to be higher statistically significantly difference (p<0.05). In addition, there was a positive correlation between the attitudes of gender roles of nursing students and their honor perception regarding of women. **Conclusion:** It was determined that the egalitarian attitudes of the students towards gender roles increase and their honor perception regarding of women increased.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet; toplumsal cinsiyet; namus algısı; hemşirelik öğrencisi

Keywords: Gender; gender role; honor; nursing student

Cinsiyet; biyolojik ve toplumsal cinsiyet olmak üzere iki ayrı kavramdan oluşmaktadır.¹ Biyolojik cinsiyet, kadın ve erkekleri birbirlerinden ayıran genetik, fizyolojik özellikleri içermektedir ve yaradılış

özelliği gereği bireyleri, dişil ya da eril olarak ikiye ayırmaktadır.²⁻⁵ Kadın ve erkeğin biyolojik cinsiyetindeki bu farklılıklar dış görünüşü ile sınırlı kalmayıp duygu-düşünce, sosyal ve entelektüel özelliklerle

Correspondence: Demet AKTAŞ

Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Çankırı, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: daktas7706@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History.

Received: 29 Mar 2019

Received in revised form: 29 Apr 2019

Accepted: 03 May 2019

Available online: 24 Jan 2020

2146-8982 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

rinde (yeti, yetenek, kişilik) de belirgin şekilde ortaya çıkmaktadır.⁶ Toplumdaki bireylerin biyolojik cinsiyetindeki bu farklılıklar sosyokültürel ve geleneksel yapıyla şekillenip kalıp yargılara dönüşmektedir. Toplumsal cinsiyet olarak adlandırılan bu kalıp yargılar, cinsiyetler arasında sosyal statü ve rollere bürünerek kadın ve erkeğin toplum içerisinde yaşamını yönlendirmektedir. Toplumda, bireylerden cinsiyetlerine uygun rol, sorumluluk, tutum ve davranışları yerine getirmeleri beklenmektedir.^{7,8} Dolayısıyla toplum içinde kadın ve erkeğin nasıl düşündüğü, davrandığı, görüldüğü, algılandığı önemsenmektedir ve bireyleri, cinsiyet rollerine uygun hareket etmeleri konusunda baskı altına almaktadır. Kadın-erkek, toplum kurallarına aykırı davrandığında ayıplanarak damgalanmakta ve sosyal çevreden dışlanmaktadır.^{5,6}

Toplumsal yaşamda kadınlar ev içi işlerde (evin yönetimi, yaşlı ve çocuk bakımı), erkekler ise ev dışındaki işlerde (aile reisliği, evin finansal sorumluluğu) cinsiyetçi rol ve statülere bürünmüşlerdir. Her iki cinsiyet için de belirlenen bu cinsiyetçi rol ve statüler bireyleri baskı altına almakta (depresyon, benlik saygısında azalma, şiddet) ve belli alanlarda sınırlı yaşama, cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığa maruz bırakmaktadır.^{6,9} Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığına en fazla kadınlar maruz kalmaktadır. Kadınlar eğitim, iş, evlilik ve sosyal hayatta geriplandadır. Bu durum, kadının eğitim seviyesinin yükselmesinde, iş hayatına katılmasında (daha düşük statü ve ücret), kendini hür bir biçimde ifade etmesinde (şiddeti benimseme ve saklama, eşten izin alma, yalnız yaşayamama ve sokağa çıkmamama) ve geleceğe ilişkin hedefler geliştirmesinde (çalışma yaşamına ve politikaya katılma) olumsuzluklara yol açmaktadır.¹⁰ Yapılan çalışmalarda, ülkemizde okuma yazma bilmeyen kadınların erkeklerden beş kat daha fazla olduğu, kadınların iş gücü ve siyasete katılım oranlarının erkeklerden yaklaşık %50 daha az olduğu bildirilmektedir.^{5,7} Ancak, toplumsal cinsiyet kavramı zamana, kültüre ve ailesel farklılıklara göre değişim, gelişim gösterebilmektedir.¹ Bu aşamada, toplumsal cinsiyete ilişkin gelişimin sağlanmasında aile ve öğretmenler kilit rol oynamaktadır. Çocukların, aile ve okul ortamından aldıkları, yaşama entegre ettikleri doğru, etkili bilgi, tutum ve davranışlar; gelecekte eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadın ve

erkeğe aile, evlilik, iş, sosyal yaşam ve eğitim hayatında eşit fırsatlar sağlayacaktır. Günümüzde kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi, çalışma ve siyasi hayatta etkin rol almaları, toplumsal cinsiyet rolleri açısından çağdaş bir bakış açısının gelişim ve değişim gösterdiğinin bir kanıtı olabilmektedir. Yapılan çalışmalarda, gençlerin geleneksel toplumsal cinsiyet bakış açılarının değiştiği, cinsiyet eşitliği ve hakkaniyete daha duyarlı oldukları belirlenmiştir.¹⁰⁻¹²

Toplumsal cinsiyet algısında, kadına ilişkin namus kavramı da cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılık açısından önemle üzerinde durulması gereken konulardandır. Toplumsal yaşamda namus; kadını utanç, cinsel saflık, erkeği şeref, iffet, dürüstlük ve işinde güvenilir olma değerleriyle tanımlamaktadır.¹³ Kadın, cinsellik açısından kendi bedenini utanç duygusu içinde erkeğin namusunu, şerefini, iffetini koruma şeklinde üstlenirken; erkek, şerefi için kadının cinsel saflığıyla kendi namusunu ilişkilendirip kadının namusunu kontrol altında tutmaktadır.^{13,14} Kontrol altına alınması görev edinilen kadının namusu, bazı durumlarda cinsellik, kılık-kıyafet ve davranışlara kadar indirgenmektedir. Dolayısıyla toplumsal açıdan namuslu kadın algısı; evlenmeden önce flört etmemiş, cinsel ilişkide bulunmamış, giyim kuşamı usturuplu, karar verici olmayan ve erkeğinin sözünden çıkmayan birey olarak şekillenmektedir.^{15,16} Kadının namusu, erkeğin namusu olarak kabul görmektedir. Bu anlayış biçimi erkeğe her alanda rahatlık sağlarken, kadına erkeğin kontrolünde bir yaşam sunmaktadır. Toplum içinde namus anlayışına ilişkin gelişen bu düşünce biçimi cinsiyet ayrımcılığı, şiddet ve namus cinayetlerini artırabilmektedir.² Yapılan çalışmalarda, namus algısının sosyokültürel çevrenin etkisinde olduğu belirlenmiştir.^{15,17}

Üniversite dönemleri, bireyleri toplumsal açıdan sosyal gelişmişliğe hazırlayan bir dönemdir. Özellikle bu dönemde topluma profesyonel bakım hizmeti verecek hemşirelik öğrencilerinin; toplumda kadın ve erkeklere verilen statüler, roller, namus algısı, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyette hakkaniyet ve eşitlik konusundaki görüşlerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu çalışmanın literatüre kaynak sağlayacağı düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ VE AMACI

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına ilişkin namus algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmış tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Araştırma, 2018-2019 Eğitim-Öğretim döneminde bir üniversitenin hemşirelik bölümündeki öğrencilerle yürütülmüştür.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

- Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin kadına ilişkin namus algıları nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına ilişkin namus algıları arasında bir ilişki var mıdır?

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ VE KATILIMCILARIN ÖZELLİKLERİ

Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin hemşirelik bölümündeki 310 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçim yöntemine başvurulmamıştır. Araştırmaya; gönüllülük esasına uygun 18 yaş ve üstü olan tüm öğrenciler dâhil edilmiştir. Anket ve ölçekleri doğru şekilde doldurmayan ve gönüllü olmayan öğrenciler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada verilerin toplanmasında; “Öğrenci Bilgi Formu”, “Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği (TCRTÖ)” ve “Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ)” olmak üzere üç tip veri toplama aracını içeren anket formu kullanılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından yüz yüze anket tekniğiyle toplanmıştır. Veri toplama araçlarından “Öğrenci Bilgi Formu”, öğrencilerin sosyodemografik bazı özelliklerini (yaş, cinsiyet, gelir durumu vb.) içermektedir ve araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanmıştır.^{1,2,4,5,15,17} TCRTÖ, 5 alt boyuttan oluşan beşli likert tipte bir ölçektir. Ölçekte toplumsal cinsiyet rolleri; “eşitlikçi cinsiyet rolü” (8 madde), “kadın cinsiyet rolü” (8 madde), “evlilikte cinsiyet rolü” (8 madde), “geleneksel cinsiyet rolü” (8 madde)

ve “erkek cinsiyet rolü” (6 madde) boyutlarıyla incelenmektedir. Ölçekte, “eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü” boyutlarından alınabilecek en düşük puan “8”, en yüksek puan “40” olarak belirlenmiştir. “Erkek cinsiyet rolü” boyutundan ise alınabilecek en düşük puan “6” iken, en yüksek puan “30”dur. TCRTÖ’den toplamda alınabilecek puan 38-190 arasındadır. Ölçek puanının yüksek olması (maksimuma yaklaştıkça), toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma; düşük olması (minimuma yaklaştıkça), geleneksel tutuma sahip olduğuna işaret etmektedir.¹⁸ KİNATÖ; üç alt boyuttan oluşmaktadır ve beşli likert tipindedir. Yanıtlar her bir maddeye verilen toplam puanlar üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçekte kadına ilişkin namus anlayışı; “geleneksel namus anlayışı” (9 madde), “eşitlikçi yaklaşım” (11 madde), “evlilik öncesi cinsellik/ namus anlayışı” (5 madde) alt boyutlarında incelenmektedir. Ölçeğin, “geleneksel namus anlayışı” boyutundan “9-45” puan, “eşitlikçi yaklaşım” boyutundan “11-55” puan, “evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı” boyutundan ise 5-25 puan arası alınabilmektedir. Ölçek toplamından alınabilecek en düşük puan “25” iken, en yüksek puan “125”tir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe kadına ilişkin namus anlayışında “eşitlikten yana” tutumun olduğu, puan azaldıkça “geleneksel bir yaklaşımın benimsendiği” görülmektedir.¹⁵

ARAŞTIRMANIN DEĞİŞKENLERİ

Araştırmada bağımsız değişken toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum, bağımlı değişken ise kadına ilişkin namus anlayışı tutumudur.

ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI

Araştırma, araştırmacılar ve hemşirelik bölümündeki öğrencilerle fikir birliği sağlanarak öğle arasında belirlenen uygun bir zaman diliminde yapılmıştır. Araştırmada anket ve ölçeklerin öğrenciler tarafından doldurulması yaklaşık 15-20 dk sürmüştür.

ETİK BOYUT

Araştırma için uygulamanın yapılacağı kurum/kuruluş, Toros Üniversitesi Sosyal Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan (19.11.2018 tarih ve 11965576-640/E.74 sayılı) ge-

rekli izinler alınmıştır. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu 2008 Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır. Örneklem kapsamına alınan hemşirelik öğrencilerine, uygulanacak araştırma konusu hakkında bilgilendirme yapılmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Ayrıca gönüllülüğün esas alındığı araştırmada, öğrencilerin bilgilerinin gizli tutulacağı ve bırakmak istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları belirtilmiştir.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Verilerin analizinde SPSS 22,0 software (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) programı kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır. Veriler sıklık ve yüzde dağılım, ortalama, standart sapma ile ifade edilmiş; analizlerde independent t-testi, tek yönlü varyans analizi, Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamaları $20,8 \pm 2,38$ yıl (min. 17, max. 33)'dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %70,0'nun 21 yaş ve altı grupta, %79,4'ünün kız, yarısından fazlasının anne

(%65,2) ve baba (%51,0) eğitim durumunun ilköğretim ve altı düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %78,7'sinin annelerinin ev kadını olduğu, %82,9'unun çekirdek aile içinde yaşadıkları, %75,8'inin gelir düzeylerini "orta" olarak ifade ettikleri ve yarıya yakın öğrencinin (%48,4) Anadolu lisesinden mezun oldukları belirlenmiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin TCRTÖ puan ortalamaları $100,87 \pm 12,31$ olarak bulunmuştur. Öğrencilerin TCRTÖ alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları; evlilik cinsiyet rolü ($27,58 \pm 3,95$), geleneksel cinsiyet rolü ($21,83 \pm 4,42$), eşitlikçi cinsiyet rolü ($20,99 \pm 12,31$), kadın cinsiyet rolü ($19,60 \pm 3,51$) ve erkek cinsiyet rolü ($10,84 \pm 4,30$) olmak üzere en yüksek puan ortalamasından başlanarak sıralanmıştır (Tablo 1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin KİNATÖ puan ortalamaları $99,70 \pm 14,57$ 'dir. Öğrencilerin KİNATÖ alt boyutlarından aldıkları en yüksek puan ortalamasının sırasıyla eşitlikçi yaklaşım ($47,31 \pm 6,82$) ve geleneksel namus anlayışı ($36,71 \pm 6,28$) alt boyutlarında olduğu belirlenirken, en düşük puan ortalamasının ise evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı ($15,71 \pm 5,54$) alt boyutunda olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

TABLO 1: Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve alt boyut puan ortalamaları (n=310).

Ölçek ve alt boyutlar	Alt ve üst değerler	Öğrencilerin aldığı alt ve üst değerler	Ort.± SS
Eşitlikçi cinsiyet rolü (1)	8-40	10-29	20,99±12,31
Kadın cinsiyet rolü (2)	8-40	12-36	19,60±3,51
Evlilik cinsiyet rolü (3)	8-40	12-37	27,58±3,95
Geleneksel cinsiyet rolü (4)	8-40	13-35	21,83±4,42
Erkek cinsiyet rolü (5)	6-30	6-30	10,84±4,30
Toplam TCRTÖ	38-190	64-144	100,87±12,31

Ort.: Ortalama; SS: Standart sapma, TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.

TABLO 2: Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı tutum ölçeği ve alt boyut puan ortalamaları (n=310).

Ölçek ve alt boyutlar	Alt ve üst değerler	Öğrencilerin aldığı alt ve üst değerler	Ort.±SS
Geleneksel namus anlayışı (a)	9-45	11-45	36,71±6,28
Eşitlikçi yaklaşım (b)	11-55	11-55	47,31±6,82
Evlilik öncesi cinsellik/Namus anlayışı (c)	5-25	5-25	15,71±5,54
Toplam KİNATÖ	25-125	47-124	99,70±14,57

Ort.: Ortalama; SS: Standart sapma, KİNATÖ: Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği.

TABLO 3: Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve alt boyut puan ortalamalarına göre tanımlayıcı bazı özelliklerinin karşılaştırılması (n=310).

Özellikler	TCRTÖ alt boyutları					Toplam TCRTÖ
	1	2	3	4	5	
Yaş (yıl)						
≤ 21	20,91±2,84	19,40±3,23	27,68±3,60	21,46±4,25	10,33±3,92	99,78±11,09
≥ 22	21,23±3,38	20,05±4,08	27,93±4,68	22,68±4,73	12,02±4,90	103,91±14,60
p	0,015	0,525	0,007	0,168	0,067	0,011
Cinsiyet						
Kız	20,96±2,49	19,39±3,26	27,54±3,36	21,61±4,40	10,57±4,19	100,07±11,03
Erkek	21,18±4,60	20,47±4,35	27,70±5,83	22,73±4,49	11,99±4,63	104,07±16,03
p	0,001	0,001	0,001	0,588	0,115	0,001
Aile Tipi						
Çekirdek	22,80±2,87	20,35±3,54	27,50±4,09	22,72±4,61	10,76±4,36	104,13±12,66
Geniş	20,08±3,04	19,88±3,11	27,96±3,17	21,41±3,31	11,33±4,03	100,65±9,89
p	0,074	0,072	0,727	0,142	0,633	0,012
Anne Eğitim Düzeyi						
İlköğretim ve altı	20,89±3,20	19,44±3,22	27,52±4,04	21,44±3,85	10,83±4,09	100,06±11,45
Lise ve üzeri	21,27±2,58	19,00±4,05	27,68±3,86	21,63±5,18	10,80±4,70	102,27±13,93
p	0,354	0,351	0,698	0,600	0,178	0,049

TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.

Araştırmada, 22 yaş ve üzerindeki öğrencilerin toplam TCRTÖ, eşitlikçi ve evlilikte cinsiyet rolü alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının, 21 yaş ve altındaki öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Hemşirelik bölümü kız öğrencilerinin toplam TCRTÖ, eşitlikçi, kadın ve evlilikte cinsiyet rolü alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Araştırmaya katılan çekirdek aile tipine sahip öğrenci grubunun toplam TCRTÖ puan ortalamalarının, geniş aile tipine sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Anne eğitim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerin toplam TCRTÖ puan ortalamaları, anne eğitim düzeyi ilköğretim ve altı grupta olan öğrencilere göre oldukça yüksektir ve iki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 3; $p<0,05$).

Araştırmada kız öğrencilerin toplam KİNATÖ, geleneksel namus anlayışı, eşitlikçi yaklaşım ve evlilik öncesi cinsellik ve namus anlayışı alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu ve iki grup arasındaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Araştırmada çekirdek aile tipine sahip öğrencilerin toplam KİNATÖ puan ortalamaları, geniş aile tipine sahip öğrencilerden yüksek bulunmuş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Araştırmada anne eğitim durumu lise ve üzeri grupta yer alan öğrencilerin toplam KİNATÖ puan ortalamaları, anne eğitim durumu ilköğretim ve altı grupta yer alan öğrencilerden oldukça yüksek bulunmuştur ve iki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 4; $p<0,05$).

TABLO 4: Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı tutum ölçeği ve alt boyut puan ortalamalarına göre tanımlayıcı bazı özelliklerinin karşılaştırılması (n=310).

Özellikler	KİNATÖ ve alt boyutları			Toplam KİNATÖ
	a	b	c	
Cinsiyet				
Kadın	37,90±4,75	47,77±6,66	16,22±5,54	101,84±12,61
Erkek	31,87±4,85	45,53±7,34	13,60±5,15	91,00±18,40
p	0,001	0,272	0,530	0,001
Aile tipi				
Çekirdek	37,33±6,04	47,40±6,75	16,11±5,57	100,85±14,13
Geniş	33,07±6,48	46,69±7,36	13,57±5,03	93,73±15,48
p	0,071	0,325	0,090	0,001
Anne eğitim düzeyi				
İlköğretim ve altı	36,47±6,53	46,74±7,20	15,73±5,55	96,94±15,11
Lise ve üzeri	37,28±5,78	46,51±6,10	15,78±5,57	99,57±13,51
p	0,149	0,125	0,857	0,031

KİNATÖ: Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği.

TABLO 5: Öğrencilerin TCRTÖ ortalaması ile KİNATÖ arasındaki korelasyon.

Ölçek	TCRTÖ	KİNATÖ
TCRTÖ		
r	1	0,672
p		0,001
KİNATÖ		
r	0,672	1
p	0,001	

r: Spearman korelasyon katsayısı, TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, KİNATÖ: Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği.

Araştırmada öğrencilerin; sınıf, baba eğitim düzeyi, anne mesleği, gelir düzeyi ve mezun oldukları okul gibi değişkenlere göre TCRTÖ ve KİNATÖ puan ortalamalarının etkilenmediği ve gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farkın bulunmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin TCRTÖ puan ortalamaları ile KİNATÖ puan ortalamaları arasında pozitif, iyi derecede bir korelasyon saptanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (r=0,672, p=0,001; Tablo 5). Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelik öğrencilerinin TCRTÖ puan ortalamaları (toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum) arttıkça, KİNATÖ puan ortalamalarının da arttığı (kadına ilişkin namus anlayışında eşitlikten yana

tutum) belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Kadın ve erkeğe atfedilen toplumsal roller ve kültürel değerler toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve toplumsal statüde olumsuzluklara neden olabilmektedir.^{6,8} Özellikle kadınların eğitim, eş seçimi, çalışma hayatına katılmaya karar verme ve kararlarını hayata geçirme hususunda handikaplara zemin hazırlamaktadır.³ Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve geleceğin teminatı olan bu gençlerin eğitim müfredatı içeriklerinin, rol modellerinin toplumsal cinsiyete yönelik eşitlikçi bakış açısı geliştirecek nitelikte olması büyük önem taşımaktadır. Araştırmamızda, hemşirelik öğrencilerinin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yüksek düzeyde eşitlikçi tutuma (*TCRTÖ puan ortalamaları yaklaşık 101*) sahip oldukları belirlenmiştir. Aydın ve ark.nın, Karasu ve ark.nın çalışmalarında, öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamaları yüksek bulunmuştur (sırasıyla 104, 112).^{4,9} Bu sonuçlar, hemşirelik eğitiminin, öğrencilerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma olumlu katkı sağladığını düşündürmektedir.

Gençlerin cinsiyet rol kavramları incelendiğinde; yaşları ilerledikçe çaba, hırs gibi kavramların yerine yaşam sürecinin keyfi, deneyimlerinin kalitesi, karşı cinse sevgi ve bağlılık gibi içsel motivasyonlara

yönelindikleri görülmektedir.¹ Bu süreçte erkekler, kişilik özellikleri itibarıyla kadınlara duygularını ifade etme, daha nazik ve duyarlı olma yönünde bir davranışa yönelmektedir.⁸ Araştırmamızda, 22 yaş ve üzeri grupta yer alan hemşirelik öğrencilerinin 21 yaş ve altı grupta olan öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rolleri ile eşitlikçi ve evlilik cinsiyet rolleri alt boyutlarında yüksek düzeyde eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Yapılan çalışmaların sonuçları, bulgularımızla benzerlik göstermektedir.^{2,5} Bu sonuçlar; yaşlara göre yapılan mukayesede, yaşlar ilerledikçe öğrencilerin geleneksel yapıdan sıyrılıp modern bir tutum içerisine girdiklerini düşündürmektedir. Yaşın ilerlemesinin toplumsal cinsiyet konusunda bireyleri daha duyarlı olmaya teşvik etmesini muhtemel bir hâle getirebilmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarındaki farklılaşmada cinsiyet değişkeni de önemli bir faktördür. Araştırmamızda, kız öğrencilerin, toplam TCRTÖ ile eşitlikçi, kadın ve evlilikte cinsiyet rolleri alt boyutlarında erkek öğrencilerden daha yüksek oranda eşitlikçi tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda kadınların erkeklere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutum sergiledikleri, duyarlılıklarının daha belirgin olduğu ve daha az geleneksel rolleri benimsedikleri saptanırken, erkeklerin aksine cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları saptanmıştır.^{4,7,19,20}

Son yıllarda kadının eğitim seviyesindeki hızlı artış ve çalışma hayatına katılımı toplumsal aile kavramında değişikliklere neden olmuş ve bu durum, kadın-erkek rolleri arasındaki uzaklığı azaltarak, benzerlikleri artırmıştır.^{6,10,12} Kadının anne, eş ve çalışan birey olarak hareket etmeye başlaması, geleneksel aile tipinin çekirdek aile tipine doğru yönelmesine neden olmuştur. Çekirdek aile ile birlikte yaşam süreci rol, sorumluluk ve kararların anne-baba-çocuklar tarafından paylaşılmasını olanaklı kılmıştır.²¹ Literatürde, çekirdek ailede büyüyen çocukların daha başarılı, güçlü, rekabetçi, duygularını ve sevgiyi ifade edebilen, baş etme mekanizmalarını etkin kullanan, toplumsal rolleri paylaşma ve eşitlikçi görüşleri benimseme özellikleri gösteren bireyler oldukları ifade edilmektedir.²¹ Araştırmamızda, çekirdek aile tipine sahip öğrencilerin geniş aile tipine

sahip öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Türkmenoğlu ve Yılmaz Vefikuluçay'ın çalışmasında, çekirdek aileye sahip öğrencilerin geniş aileye sahip olanlara göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.⁸ Çalışma sonuçlarımız literatürle benzerlik göstermektedir.

Ebeveyn öğretim düzeyleri, toplumsal normlara geleneksel ya da modern bakış açılarını etkilemektedir.¹² Yapılan çalışmalarda, anne eğitim seviyesi yüksek olan çocukların toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi ve duyarlı oldukları belirlenmiştir. Ebeveyn eğitim seviyesi düştükçe çocuklar daha geleneksel ve daha düşük toplumsal cinsiyet duyarlılığı gösterebilmektedirler.^{3,5,7,13} Araştırmamızda, anne eğitim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerin, anne eğitim düzeyi ilköğretim ve altı olan öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar; anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi tutuma doğru yöneldiklerini ve daha modern bir düşünce kazandıklarını düşündürmektedir.

Toplumsal cinsiyete bağlı ayrımcılık ve namus algısı, kadınların yaşam sürecinde hak ettikleri statüye ulaşmalarında zorluklara neden olabilmektedir. Araştırma sonuçlarımız, hemşirelik öğrencilerinin, kadına ilişkin namus anlayışına yönelik yüksek düzeyde eşitlikten yana tutum (toplam KİNATÖ puan ortalamaları yaklaşık 100) benimsedikleri göstermektedir. Gürsoy ve Özkan'ın çalışmasında, öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili kararsız bir tutum içinde oldukları, Kömürçü ve ark.'nın çalışmasında ise öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili eşitlikten yana tutum (toplam KİNATÖ puan ortalamaları yaklaşık 90) benimsedikleri belirlenmiştir.^{15,17}

Araştırmamızda kız öğrencilerin, toplam KİNATÖ ile geleneksel, eşitlikçi ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı alt boyutlarında erkek öğrencilerden daha modern, olumlu ve eşitlikçi tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili daha geleneksel, olumsuz ve

ayrımcı bir tutum gösterdikleri belirlenmiştir.^{15,16} Özellikle erkek öğrenciler, evlilik öncesi cinsellik alt boyutunda kadınların evlenmeden önce cinsel ilişki yaşamalarını uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir.^{14,16} Bu durum, özellikle erkek öğrencilerde içinde yetiştikleri toplumun geleneksel ahlak yapısı ve kültürel değerlerini içselleştirerek öğrenmeleri sonucu olabileceğini düşündürmektedir. Çünkü sosyal beklenti ve öğrenilmiş kültürel değerlerin tutucu, baskıcı olduğu bir toplumda, birey yaşı, eğitimi, toplumsal statüsü ne olursa olsun düşünce, davranış ve tutumları çoğu zaman değişim ve gelişim göstermemektedir.

Araştırmamızda çekirdek aile tipine sahip ve anne eğitim düzeyi yüksek olan hemşirelik öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışıyla ilgili eşitlikten yana tutum benimsedikleri belirlenmiştir. Yapılan çalışma sonuçları da araştırmamızla benzerlik göstermektedir.^{13,17,22} Buna göre çalışma sonuçları, kadına ilişkin namus anlayışı açısından aile tipi ve ebeveyn eğitim düzeyinin etkili olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmamızda, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum anlayışı arttıkça, kadına ilişkin namus anlayışında da eşitlikten yana tutumun arttığı tespit edilmiştir. Vural ve Körpe'nin sonuçları da çalışmamızı desteklemektedir.¹³

SONUÇ

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına ilişkin namus anlayışına yönelik yüksek düzeyde eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına ilişkin namus anlayışı kavramları incelendiğinde; kız, çekirdek aile tipine sahip ve anne eğitim seviyesi lise ve üzeri olan öğrencilerin eşitlikçi tutumu benimsedikleri tespit edilmiştir.

Ayrıca araştırmamızda 22 yaş ve üzeri öğrencilerin de toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile kadına ilişkin namus anlayışı tutumları arasında pozitif, iyi derecede bir korelasyon saptanmıştır. Buna göre, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları arttıkça, kadına ilişkin namus anlayışında eşitlikten yana tutum gösterme düzeyleri artmaktadır. Bu doğrultuda, hemşirelik öğrencilerine, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına ilişkin namus anlayışına yönelik bilimsel faaliyetlerin düzenlenmesi önerilebilir. Ayrıca ülkemizde, eğitimin tüm aşamalarında cinsiyet eşitliği, namus, kadın-erkek anlayışı gibi toplumsal gelişmede etkili olabilecek konuların müfredata entegre edilmesi önem arz etmektedir.

Teşekkür

Çalışmaya katılımlarından dolayı tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma hazırlanırken tüm yazarlar eşit katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

1. Özpulat F. [The relationship between nursing students' violent tendencies and gender perceptions]. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2017;2(1):151-61.
2. Can İ, Girgin Büyükbayraktar Ç. [Men's attitudes related to gender roles]. SEFAD. 2018;39(1):355-72. [Crossref]
3. Özaydınlık K. [Women in turkey on the basis of gender and education]. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi. 2014;14(33):93-112.
4. Aydın M, Bekar ÖE, Yılmaz Gören Ş, Sungur MA. [Attitudes of nursing students regarding to gender roles]. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2016;16(1):223-42. [Crossref]
5. Yıldız E, Keçeci O. [The perspectives of students in Ege University faculty of sport sciences regarding gender roles]. Journal of International Social Research. 2016;9(47): 986-98. [Crossref]
6. Çalısır G, Okur ÇF. [Representation of individuality construction established in social media in the context of gender]. Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. 2015;10(10):267-90. [Crossref]
7. Direk N, İrmak B. [Attitudes of medical students towards gender roles at Dokuz Eylül University School of Medicine]. DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi. 2017;31(3):121-8. [Crossref]
8. Türkmenoğlu DZ, Yılmaz Vefikuluçay D. [Attitudes of determine first and final class of nursing students' regarding to gender roles]. The Journal of Social Science. 2018;5(20):123-36. [Crossref]
9. Karasu F, Göllüce A, Güvenç E, Çelik S. [The attitudes of the university students' regarding the gender roles]. SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2017;8(1):21-7.
10. Yılmaz Vefikuluçay D, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K. [Views on gender roles of university students]. Journal of Human Sciences. 2009;6(1):777-91.
11. Can R, Erenoğlu R, Tambağ H. [Views of nursing students on gender equality]. Journal of the Human and Social Sciences Researches. 2018;7(4):3039-58. [Crossref]
12. Altınöz AO, Günel N, Tosun Altınöz Ş, Köşger F, Eşsizolu A. [The gender roles attitudes of medicals students: a cross-sectional study]. J Clin Psy. 2018;21(3):271-7. [Crossref]
13. İrmak Vural P, Körpe G. [Attitudes of university students on woman-man understanding and approaches to women's honor]. Life Skills Journal of Psychology. 2018;2(3):155-66. [Crossref]
14. Tahincioğlu ANY. [The analysis of honor and honor killing in the context of sexual inequalities]. Kültür ve İletişim. 2010;13(2):131-58.
15. Gürsoy E, Arslan Özkan H. [Turkish youth's perception of sexuality/honor in relation to women]. J Psy Nurs. 2014;5(3):149-59. [Crossref]
16. Sakallı-Uğurlu N, Akbaş G. [Honor and honor violence against women in honor cultures: social psychological explanations]. Türk Psikoloji Yazıları. 2013;16(32):76-91.
17. Kömürcü N, Yıldız H, Tokar E, Karaman ÖE, Genç Koyucu R, Durmaz A, et al. [Attitudes of nursing and midwifery students about gender roles and the perceptions of honor related to women]. Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi. 2016;5(1):67-77. [Crossref]
18. Zeyneloğlu S, Terzioğlu F. Development and psychometric properties gender roles attitude scale. H. U. Journal of Education. 2011;40(1):409-20.
19. Özpulat F. [The relationship between self-efficacy level and gender perception of university students: Beyşehir example]. International Journal of Human Sciences. 2016;13(1):1222-32. [Crossref]
20. Aylaz R, Güneş G, Uzun Ö, Ünal S. [Opinions of university students on gender roles]. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi (STED). 2014;23(5):183-90.
21. Durak MD, Şenol E. [My mind's mind]. Psikoloji. 2. Baskı. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık; 2017. p.35-7.
22. Kalav A. [Honor and gender]. Mediterranean Journal of Humanities. 2012;2(2):151-63. [Crossref]